

Cer saglabāt kūdras ražošanu

Aleksandrs Eiduks

Db

Lai saglabātu ražošanu, *Līvānu kūdras fabrika* ir apguvisi jaunus produkcijas veidus — grieztās gabalu sūnas kūdras un kurināmās gabalkūdras ražošanu.

Taču joprojām neesot skaidrības par uzņēmuma turpmāko likteni, jo visi, kas vēlas privatizēt uzņēmumu, interesējas tikai par uzņēmuma atsevišķām daļām. Taču, kā uzskata fabrikas vadība, uzņēmums var būt konkurētspējīgs tikai tad, ja ražos visus apgūtos kūdras veidus un pārdos tos gan vietējā tirgū, gan eksportē.

Līvānu kūdras fabrika izveidota 1933. gadā. Tās galvenā produkcija bija lauksaimniecības kūdra. Lielās jaudas izmantoja agrākās kolektīvās saimniecības. 1989. gadā tika sarazots gandrīz 1 000 000 kub. m jeb 270 000 t kūdras, no tās ap 90 % — lauksaimniecībai. Šobrīd ražošanas apjomi ir samazinājušies līdz 5–7 %, jo zaudējam galvenos pakaišu kūdras patērētājus. No 260 strādājošajiem palika nedaudz vairāk par 50. 1995. gada novembrī uzņēmums tika nodots privatizācijai. Pēdējo gadu laikā tas apguva mazsadalījušās sūnu gabalkūdras, kurināmās gabalkūdras, kurināmās frēzkūdras, iesaiņotās kūdras un substrātu ražošanu.

Aktīvi tiek meklētas plašākas eksporta iespējas. Gada apgrozījums pēdējā laikā ir 120 000–130 000 Ls. Nodokļu parāds nedaudz pārsniedz 110 000 Ls.

Parādi sociālajā sfērā

Stāsta privatizējamās valsts *Līvānu kūdras fabrikas* direktors Leons Jakovels: «Uzņēmuma parādi radās 1991. un 1992. gadā sakarā ar to, ka tā bilancē atradās daudz sociālās sfēras objektu — dzīvojamās mājas, pat ciemati ar katlu mājām un kultūras namu. Palikušo 60 strādnieku aprūpē atradās ap 200 dzīvokļu. Pieauga energoresursu cenas, un samazinājās iedzīvotāju maksātspēja. Tas viss krājās uz ražotāju pleciem, turklāt saruka arī ražošanas apjomi. Arī valsts nedotēja rūpniecības uzņēmumus. Lai gan bija Ministru Padomes lēmums par dzīvojamā fon-

Līvānu kūdras fabrikas direktors Leons Jakovels: «Uzņēmums varētu veiksmīgi strādāt, ja būtu skaidrība par privatizāciju.»

Foto: A. Eiduks

da nodošanu pašvaldībām, tomēr ar pieņemšanu neviens nesteidzās. Ievēloties nodošanai un pieņemšanai, krājās arī parādi.

Neliels pieprasījums

Uzņēmums galvenokārt ražoja mazzsadalījušos sūnu kūdru, kuru izmantoja lauksaimniecībā. Ar to apgādāja piecus rajonus 100–150 km rādiusā. Līdz ar kolektīvo saimniecību likvidāciju pazuda arī patērētājs.

Zem mazzsadalījušās kūdras slāņa ir nelieli kūdras daudzumi, kurus var izmantot sadedzināšanai. Agrāk Līvānu katlu māja kā kurināmo izmantoja kūdru, un tas radīja nelielu noieta uzņēmuma produkcijai. Bija arī šaursliežu dzelzceļa posms no kūdras ieguves vietas līdz katlu mājas bunkuriem. Samazinoties siltuma patēriņam gandrīz piecas reizes, vecie katli kļuva pārāk energoietilpīgi un tika pārbūvēti apkurei ar šķidro kurināmo — mazutu. Tas viss kopumā samazināja ražošanas apjomus (1992. gadā — 5 % no 1990. gada apjomiem).»

Pēdējos gados uzņēmuma nodokļu parādi arvien auga. No esošajiem līdzekļiem tika izmaksātas algas un segti ražošanas izdevumi. Tas, ka nebija iespējas ieguldīt līdzekļus attīstībā, ļoti traucēja fabrikas darbību. Tomēr darbs turpinājās un tika apgūti jauni produkcijas veidi. 1989. gadā uzbūvēja iesaiņošanas cehu. Apguva grieztās gabalu sūnu kūdras, kurināmās gabalkūdras ražošanu. Nedaudz grieztās sūnu kūdras arī eksportē. Eksportu ap-

grūtina transporta izmaksas, kas dažreiz pārsniedz pašas kūdras vērtību. Tiek risināti jautājumi par eksporta iespēju paplašināšanu, kā arī piedāvājuma paplašināšanu vietējam tirgum. Liekus kūdras krājumus nevar ilgi uzglabāt, jo pasliktinās kvalitāte, tāpēc uzņēmums cenšas strādāt pēc līgumiem. Neskaitot nelielo eksportēto daudzumu, produkcija tiek realizēta vietējā tirgū, iespējama arī produkcijas piegāde klientiem. Pakaišu kūdra maksā 1.16 Ls/kub. m, kurināmā gabalkūdra — 10.5 Ls/t, bet 30 l maisījā ar kūdras substrātu — 0.54 Ls un sūnu kūdra 30 l un 170 l iepakojumos — attiecīgi 0.34 Ls un 1.4 Ls.

Vēl nav privatizācijas noteikumu

«Tuvojas privatizācija, un tāpēc gribētos skaidrību, kas notiek ar uzņēmumu,» turpina L. Jakovels. «Pagaidām visi privatizētāji interesējas tikai par atsevišķām uzņēmuma daļām. Mēs uzskatām, ka tādai privatizācijai perspektīvas nebūs, un uzņēmums pārtrauks darbību. Konkurētspējīgs tas būs tad, ja ražos visus apgūtos kūdras veidus un pārdos tos gan vietējā tirgū, gan eksportē.»

Fabrikas kolektīvs ir izveidojis SLA, lai varētu piedalīties privatizācijā, varētu veikt parādu kapitalizāciju. Sākumā tiešās investīcijas nav vajadzīgas, pietiktu, ja nāktu kāds partneris ar savu tirgu, kur būtu iespējams realizēt sarazoto. Tāpat būtu iespējams līzings vai priekšpamaksa par piegādāto produkciju.

Tas ļautu uzņēmumam sākt attīstīties, samaksāt nodokļu parādus un sākt maksāt tekošos, ja vecos parādus iesaldētu. Tagad ir iespējams nemaksāt un strādāt vai maksāt un bankrotēt.

Līdztekus būtu jāatrisina jautājums par vietējo katlu māju pāreju uz vietējo kurināmo — kūdru, kas ļautu gan vairāk realizēt, gan dotu darbu apmēram 50 cilvēkiem.

Šogad uzņēmums sarāžoja 5 000 m³ sūnu gabalkūdras, 15 000 m³ frēzkūdras, kas domāta lauksaimniecības vajadzībām, un 2000 m³ kurināmās gabalkūdras. Ražot varētu apmēram astoņas reizes vairāk. Pēc pieprasījuma spētu piegādāt vietējām katlu mājām 15 000–20 000 tonnas kurināmās frēzkūdras gadā. Fabrikas lietošanā ir ap 3000 ha purvu, no kuriem izmanto tikai 200 ha. Platības ir sagatavotas kūdras ieguvei, ir ieguldīti līdzekļi gan nosusināšanā, gan purva sagatavošanā. Ar esošo tehniku varētu apstrādāt līdz 1000 ha. Būtu jāplāno gan tehnikas atjaunošana, gan kūdras pārstrāde atbilstoši tirgus prasībām. Visus jautājumus varētu risināt, ja būtu skaidrība par privatizāciju.»

Tikai kopā ar

BALT

DAUDZKANĀLU ABONENTU TELEVIZIJA

pasaule kļūst
tuvāka Tev!

Ziemassvētku atlaides līdz
31. decembrim
- šogad

25%

no uzstādīšanas
maksas!